

оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» №329 від 13.04.2011 URL : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/18438/

2. Онопрієнко О. Портфоліо як засіб контролю результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Умань, 2010. Вип. 34. С. 121–127.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підруч. для студ. вищих навч. закладів. К.: Грамота, 2012. 504 с.

Уляна Гузік

студентка 2 курсу (на б.м.с.),

спеціальність «Соціальна робота»

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник:

Ольга Главацька

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної роботи, спеціальної освіти

і менеджменту соціокультурної діяльності

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЩОДО ПРОФІЛАКТИКИ СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА НАД ДІТЬМИ

Тема сімейного насильства вже багато років знаходиться у центрі міжнародного обговорення. У країнах Західної Європи і Північної Америки ця проблема більше двох десятиріч міститься в полі зору громадськості й тому досліджена набагато краще, ніж в Україні. Аналіз наукової літератури показав, що останніми роками питання насильства в сім'ї почала вивчатися більш детально і в нашій країні. Проблему насильства в сім'ї розглядають у своїх роботах вітчизняні й зарубіжні науковці різних галузей: психологи (І. Бех, О. Захаров, О. Орлов, Е. Міллер, Л. Берковиць та ін.), педагоги (Л. Нечипоренко, Н. Опухова та ін.), соціологи (А. Беседін, О. Бойко, В. Закірова, Т. Шипунова та ін.). Вагомий внесок у дослідження правового С. Максименко, Л. Мороз, О. Тімченкота ін. Організація та зміст

реабілітації, методи роботи з жертвами насильства розглядалися Ю. Онишко, Т. Сафоновою та ін.

У соціальній роботі з дітьми, які постраждали від сімейного насильства важливим є розроблення соціальним працівником технології соціальної роботи. Технологія соціальної роботи – це система науково обґрунтованих послідовних і координованих прийомів, методів і дій, що використовуються соціальними службами і соціальними працівниками для досягнення мети і завдань соціальної роботи. Ця діяльність не зводиться до одноразового акту, це процес, який характеризується зміною змісту, форм, методів, що циклічно повторюються при вирішенні кожного нового завдання в соціальній сфері [1].

Технологіями соціальної роботи в напрямі подолання сімейного насильства над дітьми є: особистісно-орієнтована, технологія «рівний-рівному», рекламно-інформаційна. Розглянемо короткий зміст даних технологій.

Особистісно-орієнтована, за Є. Степановим [1], – це методологічна орієнтація в соціально-педагогічній діяльності, яка дозволяє за допомогою опори на систему взаємопов'язаних понять, ідей і способів дій забезпечити і підтримати процеси самопізнання, самореалізації особистості дитини, розвиток її неповторної індивідуальності. В даній технології використовуються методи і прийоми, які відповідають таким вимогам: діалогічність, діяльнісно-творчий характер, спрямованість на підтримку індивідуального розвитку дитини, надання свободи для прийняття самостійних рішень, творчості.

Технологія «рівний-рівному» передбачає роботу волонтерів, членів громадських організацій серед однолітків (як серед дітей, так і серед батьків). Предметом роботи з однолітками в аспекті запобігання жорстокого ставлення до дітей можуть бути: права дітей, їх захист; установи і особи, які захищають дітей, надають їм підтримку і допомогу; навички спілкування з дорослими, дітьми; навчання самозахисту в дитячому середовищі, сім'ї, дитячому закладі; права та обов'язки батьків, педагогів, їх відповідальність; побудова міжособистісних стосунків; формування толерантності [2].

Соціальна реклама і соціальні інформаційні кампанії належать до первинних засобів профілактики, адже метою соціальної реклами є зміна ставлення суспільства або окремих його представників до проблеми чи групи людей, а в перспективі – створення нових соціальних цінностей. Соціальна реклама може бути розрахована на широку аудиторію, проте цільові групи можуть розрізнятися за віковим принципом, статтю, соціальними ролями, професією, місцем проживання, за ознаками здоров'я. Відповідно до цільової групи обираються засоби, методи та форми донесення інформації, повідомлення [4].

Науковці виокремлюють такі основні методи соціальної роботи з дітьми, які постраждали від сімейного насильства, а саме:

1. Соціально-психологічні, спрямовані на внутрішній світ дитини, які передбачають певну корекцію його системи цінностей і орієнтацій, а також уявлень і переваг, які удосконалюють його психологічні можливості та надання відповідної підтримки та допомоги (методи психодіагностики та психокорекції, психологічне консультування тощо);

2. Соціально-педагогічні, які дають можливість підвищити освітній і інтелектуальний рівень дитини, сформувати адекватну оточуючим його умовам систему ціннісних орієнтацій і уявлень (методи освіти і просвіти, педагогічної корекції і педагогічного консультування);

3. Соціально-медичні, які спрямовані на надання дитині своєчасної і необхідної медичної допомоги (лікування, соціально-медична реабілітація і адаптація, організація необхідного і комфортного середовища існування тощо);

4. Соціально-правові, що включають в себе певні процедури і операції, які дозволяють привести процес життєдіяльності дитини відповідно до існуючих норм закону і права (юридичний і правовий захист інтересів дитини, правова просвіта, правовий контроль, правові санкції);

5. Соціально-економічні, які спрямовані на вирішення проблем матеріального благополуччя дитини, матеріальна підтримка і допомога, працевлаштування тощо);

6. Соціально-групові, що дозволяють соціальному працівнику та іншим спеціалістам вести роботу із соціальним оточенням дитини (сімейне консультування, корекція системи відношень в дитячому колективі, організація дитячих колективів, які орієнтовані на позитивну діяльність) [2; 5].

Слід зазначити, що соціально-педагогічна робота з дитиною, яка постраждала від сімейного насильства передбачає:

1. Консультування, яке включає різні види консультування, зокрема: інформаційно-правове (інформування дитини про її права, служби до яких вона може звернутися у разі порушення її прав); соціально-медичне (роз'яснення та надання інформації про причини, фактори виникнення депресії, агресії); психолого-педагогічне (сприяння зменшенню в дитини почуттів сорому, провини, безсилля; допомога у зміцненні почуття власної значимості).

2. Профілактику, яка передбачає навчання психологічному самозахисту, навчання відповідним формам поведінки, соціально-медичну профілактику.

3. Реабілітацію, яка передбачає лікування депресивних станів дитини.

4. Терапію, методи роботи якої є: групова терапія, арт-терапія, психодрама, ігрова терапія, пісочна терапія, казко терапія [3].

Отже, у соціальній роботі з дітьми, які постраждали від сімейного насильства важливим є створення соціальним працівником технології соціальної роботи. Технологія соціальної роботи – це система науково обґрунтованих послідовних і координованих прийомів, методів і дій, що використовуються соціальними службами і соціальними працівниками для досягнення мети і завдань соціальної роботи. Технологіями роботи у напрямі подолання сімейного насильства над дітьми є: особистісно-орієнтована, технологія «рівний-рівному», рекламно-інформаційна. Важливим у роботі з дітьми, які зазнали сімейного насильства є застосування комплексу методів соціальної роботи. Основними методами роботи з дітьми є: соціально-психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, соціально-правові, соціально-економічні, соціально-групові.

Перелік використаних джерел

1. Безпалько О.В. Соціальна робота : навчальний посібник. К. : Вища школа, 2004. 351 с.
2. Боднар А.Я., Павленко С.С. Деякі аспекти вивчення проблеми насильства в сім'ї на сучасному етапі. *Наукові записки НаУКМА*. 2008. Т. 84. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. С. 69–72.
3. Ноур А.М. Насильство в сім'ї в Україні: стан проблеми, пошук шляхів розв'язання / А.М. Ноур. *Український соціум*. 2016. №3. С. 70-76.
4. Ролінський В.І. Насильство щодо неповнолітніх: проблеми, профілактика: навчально-методичний посібник. Одеса : Ветаком, 2003. 220 с.
5. Тюріна В.О. Мотиви і потреби як фактор насильницької поведінки. *Соціальна робота: теорія і практика*. 2009. №2. С. 18– 26.

Вікторія Звєкова

к.п.н., доцент, викладач,
завідувач кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти
Ізмаїльського державного гуманітарного університету

ДИСЛАЛІЯ ЯК ВИД МОВНОГО ПОРУШЕННЯ

Більшість дітей старшого дошкільного віку вже повністю оволоділи звуковою стороною мови, мають досить розвинений словниковий запас і здатні граматично правильно будувати речення. Однак не у всіх однаковий процес оволодіння мовою. У деяких випадках вона може бути спотворена, і тоді у дітей виникають різні відхилення в мові, що порушують нормальний хід її розвитку. Фонетичне і фонематичне недорозвинення - це порушення процесів формування системи вимови рідної мови у дітей з різними порушеннями мови внаслідок дефектів сприйняття і вимови фонем.

Як відомо, дислалія - це порушення вимови при нормальному слуху і підлягаючій зберіганню іннервації м'язів мовного апарату. Причини виникнення порушення звуковимови можна розділити на дві великі групи: органічного характеру і соціально-психологічного [8].

До органічних причин ми можемо віднести особливості будови:

1. губ (нерухомі, тонкі, товсті)
2. зубів (відсутність зубів, зайві зуби, діастема)
3. прикусу(передній відкритий, бічний, прогнатія, прогенія, косий)